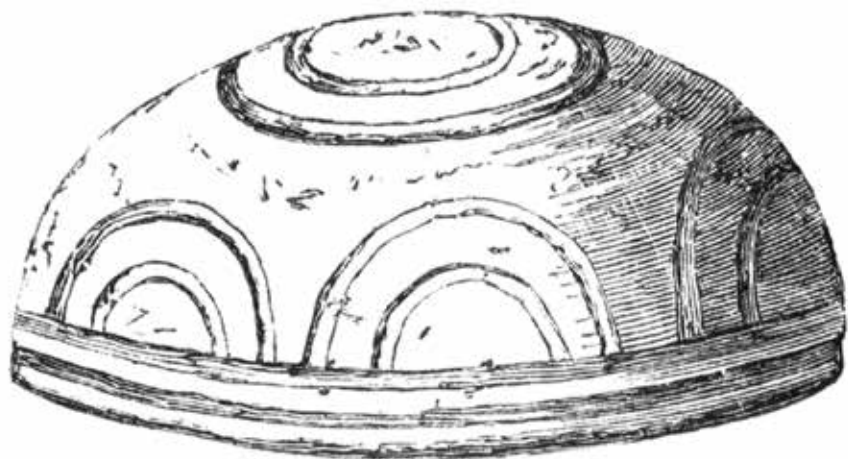

INGLINGE

HÖC

1870

Skildring
av Inglinge hög
år 1870

av Per Emanuel Bergstrand

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-211-4

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Den här e-boken handlar om en av Sveriges vackraste gravhögar, Inglinge hög utanför Växjö.

Det unika med den här graven är de mystiska stenarna på dess topp. I den här texten från 1870 får du veta mer om högen – och dess stenar.

Det finns 10 000-tals gravhögar runt om i landet, det är den allra vanligaste typen av fornminne.

Men det finns bara några ytterst få där det finns stenar kvar på toppen. Ingen vet hur många gravhögar som plundrats på sin utsmyckning och man är inte ens säker vad de här stenarna fyllde för funktion i forntiden.

I den här e-boken får du veta mer om Inglinge hög, dess stenar och hur det gick till när markägaren skänkte marken till en fornförening.

Texten skrevs 1870 av en av dåtidens mest kända skribenter, Per Emanuel Bergstrand (1834–1890). Han var från början lantmätare men gjorde många uppmärksammade reseskildringar. Han var mest känd för sina kåserier i dagspressen under signaturen ”Kapten Gulliver”.

Skildring av Inglinge hög år 1870

Den här texten publicerades ursprungligen år 1870 i tidskriften "Svenska Fornminnesföreningens Tidskrift" med rubriken "Inglinge hög". Författare till texten är Per Emanuel Bergstrand (1834–1890).

»Hvad som var nedanföre mot sjön beboddes af våldsmän,
Männer för sig, en vikingastam, med styrkan till lagbalk.
Sagor i tusendetal, vanställd men lefvande Edda,
Diktad i sammandrag, en bild af fädernas Asgård,

Thorslund hafva vi der, och *Inges hög* med sitt stenklot,
Ristadt med runor, om runor det är, oläsliga ännu.
Odins krubba, men tom, ty åttafotingen saknas,
Asa för kämpar berömdt, nu marknadskämpar allenast,
Velints härd på en klippa i sjön och *Vitalas* murar,
Bleking från Norge bebygdt alltse'n Hårfager der styrde
Knöt sin grönskande krans emellan vågen och Varend.
Sagorna lefva ännu, men *Sturleson* är ej kommen
Att dem knyta ihop som en krans isklockor på Island.

Tiden vänder allt mer sin håg från fädernesagan,
Lyssnar till nutids sorl och oroliga sqvallret för dagen.”

Så skildrar uti *Kronbruden* skalden på Östrabo sine fäders hem, det gamla Varend; så beskrifver han dess gamla konungatron och de gamla virda-konungarnes panteon, ”Inges hög med sitt stenklot”, så klagar han: ”sagorna lefva ännu, men Sturleson är ej kommen att dem knyta ihop som en krans isklockor på Island. Tiden vänder allt mer sin håg från fädernesagan, lyssnar till nutids sorl och oroliga sqvallret för dagen.”

Sedan dess har nu nära en mansålder gått förbi, men ej utan att både lemna efter sig spår af egna stigar och staka ut nya banor för efterkommande släkten. Fortgå vi på dessa banor, torde vi eller våra efterkommande i en framtid kunna icke allenast bättre tolka de oläsliga runorna på Inges stenklot, utan äfven knyta en sagokrans värdig våra fäders gamla minnen. Med samnad hand torde vi kunna knyta en krans isklockor, och med stolthet kunna vi hänvisa till redan inbergade blomsterskördar, till redan ristade flockar af en ny Heimskringla. Vår nyaste tid har åter vändt sin håg till fädernesagan med sådan lust och fröjd, att hon ej sällan därför glömmet nutidens sorl. En hvar anser det nu vara en pligt att lemna en blomma eller ett blad till kransen.

Inglinge hög eller Kung Inges hög är en storartad ättehög med ej mindre storartad toppsten samt finnes afbildad i ”*Suecia Antiqua*”, i ”*Svenska Minnen*”, i ”*Varend och Virdarne*”, allt efter teckningar från äldre tider, men efter en ny teckning i kalendern ”*Svea*” för innevarande år. Alla dessa afbildningar tyckas dock vara gjorda på fri hand, och vi meddela här ingen ny frihandstekning, emedan egaren af den

omkring liggande jorden, major S. F. Cervin, godhetsfullt gifvit löfte om att genom skicklig landtmätare upprätta karta med nivå-kurvor, hvilket är det enda sätt att på ett plan få en ätthög säkert afbildad. Denna karta måste sparas till ett följande häfte, emedan snö nu hindrar markens uppmätning.

Tils vidare lemna vi här en i skalan 1.4000 gjord afritning af högens grundplan jämte grundplanen af det område med därinom liggande fornlemningar af skepsformer och smärre ätthögar, hvilket major Cervin skänkte till Svenska Fornminnesföreningen under hennes första landsortsmöte i Vexjö den 1—3 juni 1870. Å den tillämnade nivåkurvskartan i större skala komma äfven de kring högen liggande smärre fornlemningarna att upptagas.

Den på högens spets stående toppstenen är enligt herr Mandelgrens mätningar 7 fot hög, 6 fot bred vid basen och 2 fot vid toppen, men endast 8 tum tjock och med så släta sidor, att de se ut att vara huggna.

Minnesmärkets största märkvärdighet är dock den lilla låga sten, som ligger lös på marken vid toppstenens bas och som ger det hela utseende af en stol med mycket hög rygg. Denne sten är flerestädes så afbildad, att man måste, i likhet med Tegnér, kalla honom ett "stenklot". Mindre poetiskt, men mera sannt, skulle man kunna kalla honom en stenkudde, eller ännu sannare en stenlimpa, ty han är nästan en afplattad sfer, hvars vågräta diameter är 25 tum och hvars höjd är blott 15 tum, allt efter herr Mandelgrens mätning.

Stenens ornament äro ej särdeles djupt ristade, dock tillräckligt djupt för att man skall kunna öfvertyga sig om, att de ej i strängt realistisk mening kunna kallas "runor". De afbildas här efter tre teckningar ur Mandelgrens samlingar, hvilka teckningar äro under olika

tider gjorda af Nordenberg, Mandelgren och Egron Lundgren. De stämman sins emellan temligen nära öfverens och avvika icke mycket från teckningen i Dahlbergs Suecia. Ytterst ser man en ring af dubbelspiraler. Sådana graverade man här i Sverige i brons för kanske tre tusen år sedan och äfven under första kristna tiden samt ännu i våra dagar. De tre-uddiga eller tre-flikiga ornamenten innanför dubbelspiralen torde kanske kunna hänföras till den första kristna tiden, kanske ända till 1100-talet. Till samma tid kan måhända korsset med ringarne i midten hänföras, men detta motiv finnes också talrikt på hällristningar från bronsåldern.

Antagligen äro dock alla ornamenten gjorda samtidigt, och en profan kan våga en gissning, hvilken kanske en vetenskapsman skulle vara försiktig att uttala, att ritningen förskrifver sig från öfvergångstiden mellan hedendom och kristendom, kanske från 1000-talet.

I skaldisk mening kan man dock kalla dessa teckningar "ännu oläsliga runor", ty antagligen fästade våre fäder en vida djupare betydelse vid slika afbildningar än vi. För oss äro de nu mera prydnader utan annat värde än det historiska eller ästhetiska; men för fäderne voro de väl sinnebilder, hvilka torde vara främmande för hela vår själsriktning. Många af våra fäders djupaste tankar och heligaste känslor torde icke återfinnas hos oss, och därför skola många af deras ännu bibehållna minnen för oss alltid förblifva "oläsliga runor", ehuru mycket högre vi än tro oss stå, och ehuru mycket mer vi än tro oss begripa. Hvarje förgånget kulturskifte har sina egna rymder, hvilka för efterkommande för alltid förblifva oupphinneliga och blott med undran och vördnad kunna skönjas i fjärran.

Man har länge trott, att det bekanta stenklotet på Inglinge hög va-

rit ensamt i sitt slag. Så är dock icke nu mera händelsen, ty i november månad förlidet år skänkte herr Carl Schmidt till national-museum en sten (se fig.) hvilken i 20 à 30 år legat på Landshammars gård i Spelviks socken, Rönö härad, Södermanland. Han har blifvit upptagen ur en grafhög af gårdens förre egare, ingenjör Rundstedt. Blotta teckningen visar, att denne sten är obetydligare och enklare än Inglinge stenklot, men påtagligen är det en sten af samma slag och för samma sak afsedd. Dessutom bildar denne nyfunne sten en mellanlänk emellan Inglinge-stenklot och de två s. k. hjelmformige stenar som finnas afbildade och beskrifne i Hofbergs högst förtjenstfulla arbete "Nerikes gamla minnen" sidd. 77 o. 78. Dessa båda teckningar, hvilka här ej behöfva afbildas, äro temligen lika Landshammar-stenen, och man har sålunda fyra stenar, hvilka alla kunna hänföras till en ny klass fornminnen, bland hvilka Inglinge stenklot är förnämst.

Hvad sagorna tälja om Inglinge hög är ganska litet, men ofta upprepadt i flere skrifter, bland hvilka här nämnas Linnerhjelm's bref under resor i Sverge, Sjöborgs Nomenklatur och Samlingar, Wieselgrens Ny Smålandsbeskrifning, Hyltén-Cavalli "Värend och Virdarne", "Suecia Antiqua", "Svenska minnen", Konversations- och geografiska ordböcker, "Linnés skånska resa", Brunii anteckningar m. fl. Sagan låter en konung Ingel Alvarsson var begrafven i högen med krona, spira af guld och två års skatt, alt ett mål för skattgräfvare; men underrättelser af vetenskapligt värde äro få eller inga, ty de gamla gräfningarna skedde utan omsorg, och fynden torde ej ha blifvit tillvaratagna eller haft något större värde.

Att de två stenarne på ättehögens spets varit de gamle virdakungarnes tron är högst sannolikt, och denna förmodan vinner stöd däraf, att vid Ingelstad, enligt folksägen, varit kungsgård. Man

har ännu kvar flere namn som påminna därom, t. ex. Kungsladan, Kungsängen, Kungsmaden, Kungsstigen, Kungsbron.

Att högen i Suecia Antiqua är afteknad mycket högre än han nu är, kan lätt förklaras däraf, att han flere gånger varit af okunnigt folk genomgräfd, utan att återställas i sitt förra skick.

P. E. B—d.

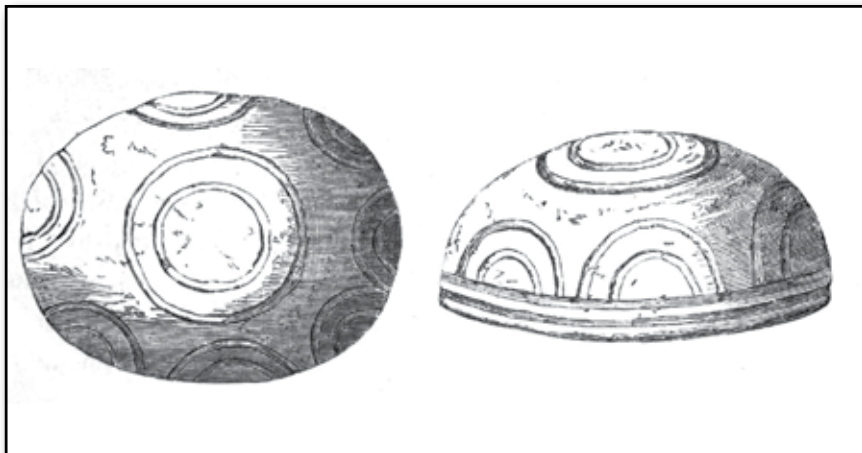
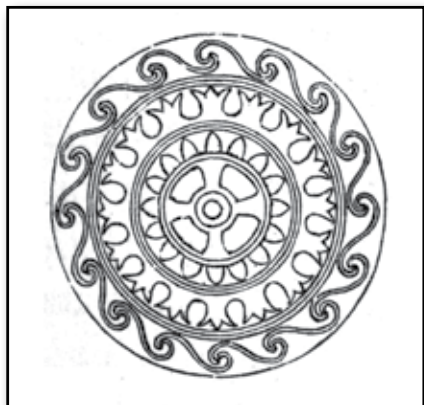
Ur texten

”Svenska Fornminnesföreningens årsmöte i Vexjö 1–3 juni 1870”

Klockan ½ 3 intogo många af mötets deltagare gemensam middagsmåltid å stadshuset. Vid detta tillfälle föreslogos och druckos flere skålar, som stodo i sammanhang med mötets föremål och de förhandlingar som egt rum. Då ordföranden tackade majoren och riddaren S. F. Cervin för en af honom framställd inbjudning att bese Ingelstads berömda kungshög, besvarade denne skålen genom att förklara, *det han till Svenska Fornminnesföreningen skänkte detta minnesmärke*. Denna underrättelse mottogs med verkligt jubel.

Omedelbart efter middagens slut företogo styrelsens vid mötet närvarande ledamöter, jemte åtskilliga andra deltagare deri, utfärden till det 1 ½ mil österut från Vexjö i Östra Thorsås socken belägna Ingelstad för att beskåda och taga i besittning den gånna fören-

ingen dagen förut erhållit. Redan på afstånd upptäcktes den väldiga kungshögen, dit kosan genast ställes. Major Cervin helsade högens nya egare, Svenska Fornminnesföreningen, och drack hennes välgångsskål ur en gammal ståtlig vinkanna. Dr Sohlman tackade, och i det han på föreningens vägnar tog högen i besittning, framkallade han för erinringen de sägner och historiska minnen, som voro fästa vid denna bygd. En mängd skålar tömdes sedermera, dels på högen, dels i gifvarens gästfria hem, Ingelstads herregård, derifrån man sent på natten anträdde återresan till Varend.

Längd 13 tum.

Bredd 10 tum.

Höjd 7 tum.

Viktiga ord och personer

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok ”Försök till förklaringar öfver hållristningar” som kom 1868.

Dahlberg, Erik.

[1625–1703] Svensk arkitekt, militär och politiker. Är mest känd för sitt historiska verk ”Suecia antiqua et hodierna”.

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Hofberg, Herman.

[1823–1883] Svensk läkare och fornforskare. Är mest känd för sitt arbete på Nationalmuseum och för sitt verk ”Genom Sveriges bygder” från 1882.

Hyltén-Cavallius, Gunnar Olof.

[1818–1889] Svensk diplomat, arkeolog och folklivsforskare. Grundade Sveriges första museum på landsorten, Smålands museum. Mest känd för sin bok ”Wärend och Wirdarne. Försök i

svensk ethnologi” från 1863-1868.

Linnerhielm, Jonas Carl.

[1758–1829] Svensk författare, konstnär och kansliråd.

Lundgren, Egon.

[1815–1875] Svensk författare och konstnär. Betraktas av många som den svenska akvarellkonstens fader.

Mandelgren, Nils Månsson.

[1813–1899] Svensk konstnär, konsthistoriker och arkeolog. Är mest känd för sitt arbete med att dokumentera Sveriges kyrkor.

Mil.

Längdmått. En svensk mil var 10 688 meter när den här texten skrevs. Vår moderna mil skapades när metersystemet infördes år 1889.

Nordenberg, Bengt.

[1822–1902] Svensk konstnär. Är mest känd för målningar som visar folklivet i Skåne, Dalarna och Blekinge.

Sjöborg, Nils Henrik.

[1767–1838] Svenske historikern Nils Henrik Sjöborg var professor i Lund. Hans mest berömda verk ”Inledning till kännedom af fäderneslandets antiqviteter” kom 1797.

Sohlman, Per August Ferdinand.

[1824–1874] Svensk politiker och tidningsman. Är mest känd för som chefredaktör för Aftonbladet och för sin kamp för religionsfrihet.

Sturlasson, Snorre.

[1178–1241] Isländsk hövding och författare. Han skrev ner 100-tals dikter och berättelser från vikingatiden. Hans mest berömda verk är "Snorres Edda".

Tegnér, Esaias.

[1782–1846] Svensk biskop, professor, poet och författare. Var ledamot i Svenska Akademien från 1819. Är mest känd för verken "Frithiofs saga" från 1825 och "Karl XII" från 1818.

Tum.

Längdmått. En tum motsvarar 29,7 mm.

Wieselgren, Harald Ossian.

[1835–1906] Svensk författare. Skrev framför allt om kända svenskar i tidskriften Ny Illustrerad Tidning, han lär ha skrivit över 500 person-porträtt, 50 av dessa publicerades i boken "Ur vår samtid" år 1880.

Virdar.

Gammal benämning på området Varend i södra Småland. Virdar omfattade framför allt området runt Växjö.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)